Europos Parlamentas
2024-2029

Žuvininkystės komitetas

2025/2011(INI)

22.04.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl žuvininkystės valdymo metodų, kuriais išsaugomos jautrios rūšys, kovojama su invazinėmis rūšimis ir teikiama nauda vietos ekonomikai
(2025/2011(INI))

Žuvininkystės komitetas

Pranešėjas: André Rodrigues

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 7

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS 9

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl žuvininkystės valdymo metodų, kuriais išsaugomos jautrios rūšys, kovojama su invazinėmis rūšimis ir teikiama nauda vietos ekonomikai
(2025/2011(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 43 straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos (BŽP)[1],

– atsižvelgdamas į 2009 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1224/2009, nustatantį Bendrijos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis[2],

– atsižvelgdamas į 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo[3] (toliau – Invazinių svetimų rūšių reglamentas),

– atsižvelgdamas į Tarptautinę konvenciją dėl laivuose naudojamų balastinių vandenų ir nuosėdų tvarkymo ir kontrolės,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Žuvininkystės komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi ES jau seniai pripažįsta tausios žvejybos ir žuvininkystės valdymo metodų svarbą išsaugant jūrų biologinę įvairovę, apsaugant jautrias rūšis, remiant vietos ekonomiką ir užtikrinant apsirūpinimo maistu saugumą;

B. kadangi invazinės svetimos rūšys yra vienas iš biologinės įvairovės nykimo veiksnių, daro neigiamą poveikį žvejybai bei akvakultūrai ir ekosistemų funkcijoms ir gali pakenkti žmonių sveikatai ir biologiniam saugumui;

C. kadangi ES priėmė keletą priemonių, kuriomis siekiama nustatyti invazinių svetimų rūšių paplitimą ir su juo kovoti, visų pirma Invazinių svetimų rūšių reglamentą, kuriuo nustatomas Sąjungai susirūpinimą keliančių rūšių sąrašas ir užtikrinamas kontrolės priemonių vykdymas;

D. kadangi Europos svetimų rūšių informacijos tinklas (EASIN) šiuo metu įvairiose aplinkose stebi 12 423 svetimų rūšių, iš kurių 1 440 (11,6 proc.) yra jūrinės rūšys; kadangi, palyginti su 2019 m., 53 proc. Europos jūrų pakrančių patiria invazinių svetimų rūšių spaudimą, ir regioniniai skirtumai yra dideli: Baltijos jūroje yra 33 proc.

[1] OL L 354, 2013 12 28, p. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] OL L 343, 2009 12 22, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1224/oj.
[3] OL L 317, 2014 11 4, p. 35, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/1143/oj.

tokių pakrančių, Juodojoje jūroje 100 proc., Vidužemio jūroje 98 proc. ir šiaurės rytų Atlanto vandenyne 25 proc.;

E. kadangi klimato kaita, ypač vandenynų atšilimas, ir intensyvesnis prekių ir žmonių judėjimas yra pagrindiniai invazinių svetimų rūšių atsiradimo veiksniai ir gali sustiprinti jų poveikį jautrioms rūšims, ekosistemoms, taigi ir žvejybos veiklai;

F. kadangi kovojant su invazinėmis svetimomis rūšimis taip pat reikia imtis ryžtingų tarptautinių veiksmų; kadangi Biologinės įvairovės konvencijoje pripažįstama, kad invazinių svetimų rūšių problema yra kompleksinis klausimas, o Kunmingo ir Monrealio pasauline biologinės įvairovės strategija (GBF) siekiama iki 2030 m. bent 50 proc. sumažinti invazinių svetimų rūšių atsiradimą ir įsitvirtinimą;

Jautrios rūšys: vandenynų atsparumo rodikliai

1. pabrėžia ypatingą jautrių rūšių, kaip jūrų ekosistemų būklės rodiklių, vaidmenį ir jų apsaugos ir išsaugojimo teikiamą naudą aplinkai, ekonomikai ir visuomenei;

2. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares skatinti žuvininkystės valdymo metodus, pagal kuriuos pirmenybė teikiama jautrių rūšių išsaugojimui, be kita ko, tinkamai įgyvendinant ES tikslus, susijusius su saugomomis jūrų teritorijomis, ir stiprinant ypatingos svarbos buveinių apsaugą;

3. ragina Komisiją ir valstybes nares visapusiškai naudotis BŽP priemonėmis, visų pirma techninėmis priemonėmis, siekiant spręsti žuvininkystės sąveikos klausimą ir stiprinti jautrių rūšių apsaugą;

4. primena pagal BŽP renkamų duomenų svarbą tinkamai nustatant žuvininkystės poveikį jautrioms rūšims;

5. pabrėžia, kad visuose atitinkamuose teisės aktų pasiūlymuose svarbu stiprinti jautrių rūšių apsaugą ir atkūrimą, neapsiribojant tiesiogiai su BŽP susijusiais pasiūlymais;

Invazinės rūšys: *grėsmės mūsų vandenynui ir ekonomikai*

6. pabrėžia, kad invazinės svetimos rūšys kelia grėsmę žvejybai ir akvakultūrai, vietinei jūrų biologinei įvairovei ir ekosistemoms, taigi daro poveikį žvejų ir pakrančių bendruomenių pajamoms;

7. primena, kad ES griežtai reglamentuojamos 88 invazinės svetimos rūšys, įskaitant Sąjungai susirūpinimą keliančias 47 gyvūnų rūšis ir 41 augalų rūšį;

8. apgailestauja dėl to, kad dabartiniame Sąjungai susirūpinimą keliančių rūšių sąraše nėra visapusiškai pripažįstama invazinių svetimų rūšių grėsmė ES žvejybai, akvakultūrai ir jūrų aplinkai – šiuo metu į sąrašą įtrauktos tik dvi jūrinės rūšys (*Plotosus lineatus* ir *Rugulopteryx okamurae*); ragina pagerinti sąrašą remiantis naujausiomis mokslinėmis rekomendacijomis ir rizikos vertinimais;

9. apgailestauja dėl to, kad nėra specialių jūrinių invazinių svetimų rūšių stebėsenos programų, ir ragina gerinti stebėsenos metodus ir suderinti rodiklius visoje ES, taip pat teikti didesnę techninę ir finansinę paramą;

10. rekomenduoja nustatyti ribinių verčių nustatymo metodiką ir vertes visiems Europos jūrų regionams ir subregionams, atsižvelgiant į poveikį žuvininkystei, galimybes valdyti patekimo būdus ir poreikį užtikrinti Balastinių vandenų valdymo konvencijos vykdymą ir taikyti korpuso apžalos gaires;

11. atkreipia dėmesį į galimas sąsajas tarp sausumos ir gėlo vandens ekosistemose ir vandenynuose bei jūrose atsirandančių invazinių svetimų rūšių ir jų poveikio žvejybai ir akvakultūrai; ragina Komisiją parengti išsamią strategiją šiai problemai spręsti;

12. pabrėžia, kad holistinis, prevencinis ir daug vektorių apimantis valdymo metodas yra absoliutus prioritetas siekiant veiksmingai kovoti su svetimomis jūrinėmis rūšimis; ragina valstybes nares dažniau naudoti perspektyvų vertinimą ir naujoviškus metodus, pvz., eDNA, dirbtinį intelektą ir automatizuotą stebėseną, taip pat pasitelkti žvejus, pakrančių bendruomenes ir piliečių mokslą kaip priemones, pagal kurias pirmenybė būtų teikiama naujoms, atsirandančioms ir didelę riziką žvejybai ir akvakultūrai keliančioms invazinėms svetimoms rūšims;

13. ragina valstybes nares stiprinti komunikaciją, koordinavimą ir bendradarbiavimą siekiant įgyvendinti greito reagavimo priemones, skirtas ankstyvam jūrinių invazinių svetimų rūšių aptikimui ir greitam likvidavimui, taip pat siekiant valdyti jau plačiai paplitusias rūšis;

14. pabrėžia, kad visų pirma Vidužemio jūra yra didžiausią invazinių svetimų rūšių antplūdį patiriantis regionas – joje invazinių svetimų rūšių randasi daugiau nei bet kurioje kitoje jūroje pasaulyje ir tai daro didelį poveikį žvejybos ir akvakultūros sektoriams, todėl jai reikia skirti ypatingą dėmesį;

15. pabrėžia EASIN pranešimų sistemos svarbą, visų pirma siekiant laiku ir išsamiai pranešti apie naujus aptiktus individus, likvidavimo priemones ir oficialios kontrolės aptiktus atvejus; primygtinai ragina valstybes nares tobulinti sistemą teikiant papildomą informaciją, ypač paplitimo duomenis, visų pirma teikiant iš žvejų gaunamą informaciją;

16. primena tarptautinį invazinių svetimų rūšių aspektą ir siūlo ES stiprinti savo veiksmus šioje srityje pasitelkiant regionines žvejybos valdymo organizacijas, atsižvelgiant į Biologinės įvairovės konvenciją ir Pasaulinę biologinės įvairovės strategiją, ir ragina ES stiprinti bendradarbiavimu grindžiamą dalijimąsi žiniomis ir tarpusavio mokymosi mainus su kitomis valstybėmis;

Galimybės ir iššūkiai pakrančių bendruomenėms

17. pabrėžia, kad invazinės svetimos rūšys daro didelį neigiamą poveikį žvejybai, akvakultūrai, pakrančių bendruomenėms ir kitai ekonominei veiklai; mano, kad labai svarbu atsižvelgti į jų platesnio masto socialinius, ekonominius ir kultūrinius padarinius, neapsiribojant biologinės įvairovės nykimu ir poveikiu ekosistemoms, siekiant veiksmingai užkirsti kelią naujoms invazijoms ir įgyvendinti sėkmingas poveikio mažinimo priemones;

18. ragina rengti informuotumo didinimo kampanijas siekiant informuoti apie invazinių svetimų rūšių atsiradimą, aptikimą ir poveikį ir įtraukti žvejus, žvejybos sektoriaus suinteresuotuosius subjektus ir plačiąją visuomenę;

19. ragina teikti finansinę paramą jūrų ekosistemoms apsaugoti ir jautrioms rūšims išsaugoti, taip pat informacijos, stebėsenos ir išankstinio įspėjimo apie invazines svetimas rūšis sistemoms regioniniu, nacionaliniu ir ES lygmenimis, atsižvelgiant į teigiamą poveikį tiek žuvininkystei, tiek biologinės įvairovės išsaugojimui;

20. primena Komisijai, kad atokiausi regionai yra svarbios jautrių jūrinių rūšių saugumo priebėgos, tačiau jie taip pat yra labai pažeidžiami dėl invazinių svetimų rūšių; ragina pripažinti šių jautrių rūšių apsaugos ir kovos su invazinėmis svetimomis rūšimis šiuose regionuose svarbą ir atkreipia dėmesį į darnaus ekologinio turizmo, kaip jūrų ekosistemų apsaugos priemonės, potencialą, sykiu užtikrinant tiesioginę naudą žvejybos ir akvakultūros sektoriams;

°

° °

21. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Šiame pranešime nagrinėjami esminiai ir tarpusavyje susiję iššūkiai siekiant apsaugoti jautrias jūrines rūšis, kovoti su didėjančia invazinių svetimų rūšių grėsme ir užtikrinti, kad šios pastangos teigiamai prisidėtų prie vietos ekonomikos, visų pirma žvejybos ir akvakultūros sektoriuose.

Atkreipdamas dėmesį į ilgalaikį Europos Sąjungos įsipareigojimą užtikrinti darnų žuvininkystės valdymą ir jos vaidmenį išsaugant jūrų biologinę įvairovę, apsaugant jautrias rūšis, remiant pakrančių bendruomenes ir užtikrinant apsirūpinimo maistu saugumą, pranešėjas taip pat pažymi, kad yra gerokai mažiau duomenų apie jūrinių invazinių svetimų rūšių buvimą ir grėsmes ES ir valstybėms narėms, nei apie invazinių svetimų rūšių buvimą kitose ekosistemose.

Pranešime pabrėžiamas esminis jautrių rūšių, kaip gyvybiškai svarbių jūrų ekosistemos būklės rodiklių, vaidmuo ir būdinga aplinkosauginė, ekonominė ir socialinė jų apsaugos vertė. Pranešėjas ragina Komisiją ir valstybes nares pirmenybę teikti tokių rūšių išsaugojimui taikant patikimus žuvininkystės valdymo metodus, visapusiškai įgyvendinant saugomų jūrų teritorijų tikslus ir stiprinant ypatingos svarbos buveinių apsaugą.

Pranešime taip pat pabrėžiama, kad reikia visapusiškai išnaudoti turimas bendros žuvininkystės politikos (BŽP) priemones, visų pirma techninių priemonių reglamentą, siekiant mažinti žuvininkystės sąveiką su jautriomis rūšimis, pabrėžiama pagal BŽP renkamų duomenų svarba siekiant tiksliai įvertinti poveikį žuvininkystei, ir raginama į visus atitinkamus teisės aktų pasiūlymus įtraukti jautrių rūšių apsaugos ir atkūrimo nuostatas.

Pripažindamas dabartinį Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą, pranešėjas apgailestauja, kad šis sąrašas tinkamai neatspindi didelės invazinių svetimų rūšių keliamos grėsmės ES jūrų aplinkai, ir ragina skubiai jį patobulinti remiantis naujausiais moksliniais duomenimis ir rizikos vertinimais.

Pranešime taip pat atkreipiamas dėmesys į konkrečių jūrinių invazinių svetimų rūšių stebėsenos programų trūkumus ir pasisakoma už sustiprintos stebėsenos metodus ir rodiklių suderinimą visoje ES. Rekomenduojama parengti ribinių verčių nustatymo metodikas ir vertes visiems Europos jūrų regionams, atsižvelgiant į galimybes valdyti patekimo būdus ir veiksmingą Balastinių vandenų konvencijos vykdymo užtikrinimą.

Pranešime taip pat pabrėžiamas didėjantis klimato kaitos ir pasaulinio judėjimo vaidmuo susidarant palankesnėms sąlygoms atsirasti ir plisti invazinėms svetimoms rūšims, taip stiprėjant jų poveikiui jautrioms rūšims ir ekosistemoms – visa tai turi tiesioginių pasekmių žvejybos veiklai.

Be to, pranešime pripažįstamas invazinių svetimų rūšių iššūkio tarptautinis aspektas ir ES įsipareigojimai pagal Biologinės įvairovės konvenciją ir Kunmingo ir Monrealio pasaulinę biologinės įvairovės strategiją (GBF).

Paskutiniame pranešimo skirsnyje daugiausia dėmesio skiriama pakrančių bendruomenėms naudingoms galimybėms ir iššūkiams. Pabrėžiama, kad invazinės svetimos rūšys kenkia ne tik biologinei įvairovei, bet ir žvejybai, akvakultūrai ir kitai ekonominei, socialinei ir kultūrinei veiklai, ir pabrėžiama, kad reikia visapusiškai suprasti invazinių svetimų rūšių ekonominį,

ekosisteminių paslaugų ir biologinės įvairovės poveikį, kad būtų galima veiksmingai užkirsti kelią naujoms invazijoms ir įgyvendinti poveikio mažinimo priemones.

Raginama rengti žvejams, plačiajai visuomenei ir suinteresuotiesiems subjektams skirtas informuotumo didinimo kampanijas, kad būtų galima geriau suprasti, kaip atsiranda invazinės svetimos rūšys, kaip jas aptikti ir koks jų poveikis, ir pasisakoma už finansinę paramą jūrų ekosistemų ir jautrių rūšių apsaugai, taip pat regioninėms, nacionalinėms ir europinėms informacijos, stebėsenos ir išankstinio įspėjimo apie invazines svetimas rūšis sistemoms, pripažįstant jų dvejopą naudą biologinės įvairovės išsaugojimui ir žuvininkystei.

Be to, pranešime pripažįstamas ypatingas atokiausių regionų pažeidžiamumas dėl invazinių svetimų rūšių ir jautrių rūšių svarba jų jūrų aplinkai, raginama pripažinti abiejų klausimų sprendimo šiuose regionuose svarbą ir pabrėžiamas darnaus ekologinio turizmo potencialas siekiant skatinti jūrų ekosistemų išsaugojimą, suteikiant tiesioginę naudą žvejybai ir akvakultūrai.

Apibendrinant, šiuo pranešimu siekiama paskatinti veiksmus ir raginama laikytis labiau integruoto, moksliškai pagrįsto ir bendradarbiavimu paremto požiūrio, pripažįstant šių tarpusavyje susijusių iššūkių skubumą ir sudėtingumą.

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėjas pareiškia, kad, rengdamas šį pranešimo projektą, gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų::

Subjektas ir (arba) asmuo
Ana Cristina Cardoso (PhD), Scientific Officer, European Commission, Joint Research Centre, Directorate D – Sustainable Resources, Unit D.02 Ocean and Water

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėjas.

Jeigu sąraše esančių fizinių asmenų tapatybę galima nustatyti pagal jų vardą ir pavardę, jų pareigas arba pagal abu požymius, pranešėjas pareiškia, kad jis atitinkamiems fiziniams asmenims pateikė Europos Parlamento pranešimą dėl duomenų apsaugos Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kuriame išdėstytos jų asmens duomenų tvarkymui taikomos sąlygos ir su tuo tvarkymu susijusios teisės.